رەفورما، دامۋ، ورنىقتىلىق قىزمەتتەرىن ٴبىر تۇتاس جوسپارلاپ، ويداعىداي يگەرەيىك

گولمۇد ـ كورلا تەمىر جولىنىڭ التىنتاۋ تۋنەلىنە رەليس جاتقىزۋ جۇمىسى اياقتادى

گازەتىمىزدىڭ جالپىلىق اقپارات قۇرالدارى ٴتىلشىسى **لۋ فىڭباۋ**، ەركىنتى ٴتىلشى **مۇ جيپىڭ** 5 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. قۇرىلىس جۇمىسشىلارىنىڭ 3 جارىم جىل جاپالى كۇرەس جاساۋىنىڭ ارقاسىندا، 5 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى تۇستەن كەيىن گولمۇد ـ كورلا تەمىر جولىنىڭ (شينجياڭ بولىگى) ٴبىرىنشى ۇزىن تۋنەلى التىنتاۋ تۋنەلىنە رەليس جاتقىزۋ مىندەتى اياقتادى.

التىنتاۋ تۋنەلى چارقىلىق اۋدانىندا، جالپى ۇزىندىعى 13195 مەتر، گولمۇد ـ كورلا تەمىر جولى جالپى لەنياسىنىڭ ٴتۇيىندى مەڭگەرىلەتىن ينجەنەرياسى. بۇل تۋنەل ٴۇستىرتتى سۋىق يەن دالاعا ورنالاسقان، تەڭىز دەڭگەيىنەن ورتاشا بيىكتىگى 3500 مەتر، جىلدىق ورتاشا تەمپەراتۋراسى 2.5 سەلتسي گرادۋس، سۋىركەيلى كەزدەگى تەمپەراتۋراسى نولدەن تومەن 37 سەلتسي گرادۋس. التىنتاۋ تۋنەلىن قيىرشىقسىز جول ەتىپ جوبالاعان، كولبەۋلىگى 16‰تىك قايقاڭ جول، جالعىز باعىتتى تۋنەل سۋاعارى، كابەل ارناسى سياقتىلاردىڭ ىقپالىنا ۇشىراعاندىقتان، قازىرگى بار جابدىق، تەحنيكا جانە جۇمىس جۇرگىزۋ ورتاسى تالاپتى قاناعاتتاندىرا المادى، بۇل شينجياڭدا رەليس توسەلگەننەن بەرگى ەڭ "ماشاقاتتى ٴتۇيىندىنىڭ" ٴبىرى بولدى.

"ٴبىز قامال الۋ گرۋپپاسىن قۇرىپ، ۇزىن رەليس جاتقىزۋ ماشيناسىنىڭ ارتىنا شىعىر ورناتۋ ارقىلى تىرەۋىش ورناتۋ ماشيناسىنا اينالالى تۇتىك سياقتى جابدىقتاردى قوسىپ، ۇزىن بولات رەليستى ۇزىن رەليستى پويەزدەگى تىرەۋىش ورناتۋ ماشيناسىنان پايدالانىپ، ودان كەيىن تيەۋىش ماشيناسى ارقىلى ٴبىر جولدا ورنىنا اپارىپ، رەليستىڭ التىنتاۋ تۋنەلىنە سالىنۋىنا پارمەندى تىرەك ازىرلەدىك"، ـ دەدى جۇڭگو تەمىر جولى ٴبىرىنشى مەكەمەسى شينيۋەن سەرىكتەستىگى گولمۇد ـ كورلا نىسان ٴبولىمىنىڭ ديرەكتورى حۋاڭ كىجۇن.

گولمۇد ـ كورلا تەمىر جولىنىڭ (شينجياڭ بولىگى) جالپى ۇزىندىعى 708 كيلومەتر، شينجياڭنان شىعاتىن 3 ـ ۇلكەن تەمىر جول ارناسى ٴارى ەلىمىزدىڭ باتىس بولىك وڭىرىندەگى ماڭىزدى تەمىر جول تورابىنىڭ نەگىزگى جەلىسى جانە شينجياڭداعى "ٴتورت تىك، ٴتورت كولدەنەڭ" تەمىر جولىنىڭ نەگىزگى قاڭقاسىنىڭ ٴبىرى، قازىرگە دەيىن 656.2 كيلومەتر جەرگە رەليس توسەلىپ بولدى، قۇرىلىس جۇرگىزۋ ورنى ٴار كۇنى 1.5 كيلومەتر جەرگە رەليس جاتقىزۋ جىلدامدىعىمەن العا ىلگەرىلەۋدە، مەجەمەن 7 ـ ايدا شينجياڭ بولىگىنىڭ رەليس توسەۋ مىندەتىن اياقتاتادى، 10 ـ ايدا پويەز جۇرگىزۋ شارتىن ازىرلەيدى.

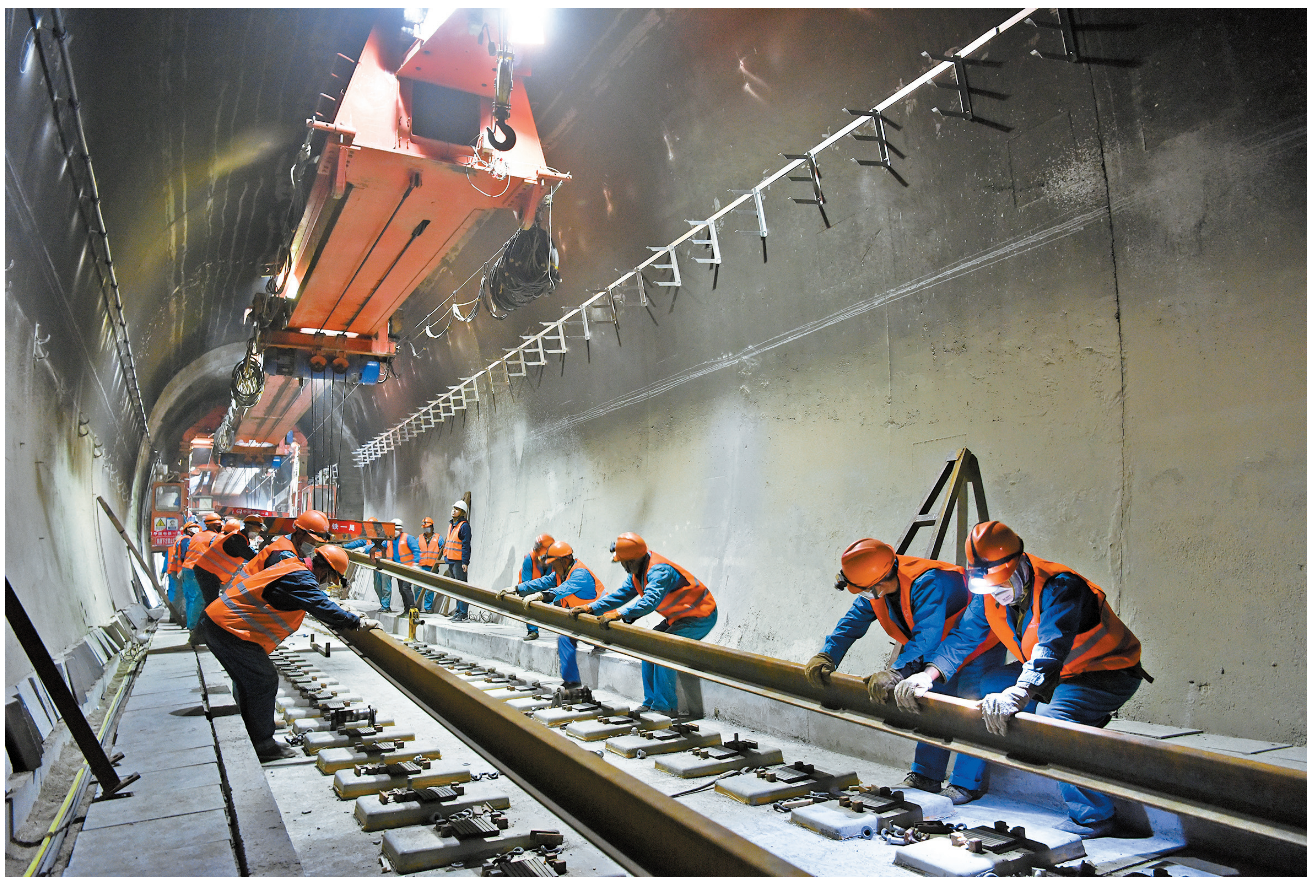

5 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى جۇمىسشىلار التىنتاۋ تۋنەلىندە رەليس جاتقىزۋدا. سول كۇنى گولمۇد ـ كورلا تەمىر جولىنىڭ (شينجياڭ بولىگى) ەڭ ۇزىن تۋنەلى التىنتاۋ تۋنەلىنە رەليس جاتقىزۋ مىندەتى ورىندالىپ بولدى.

□ سۋرەتتى چين جيانفي تۇسىرگەن

گولمۇد ـ كورلا تەمىر جولىنان تىس، رايونىمىزدا سالىنىپ جاتقان التاي ـ كوكتوعاي ـ جۇڭدۇڭ تەمىر جولىنىڭ التاي ـ كوكتوعاي بولىگىنىڭ 84.3 كيلومەتر جەرىنە رەليس توسەلىپ بولدى، مەجەمەن 8 ـ ايدىڭ سوڭىندا رەليس توسەۋ مىندەتىن ورىنداپ بولادى؛ حوتان ـ چارقىلىق تەمىر جولىنىڭ 37 كيلومەتر جەرىنە رەليس توسەلىپ بولدى، مەجەمەن كەلەر جىلى 4 ـ ايدا رەليس توسەۋ جۇمىسىن اقىرلاستىرادى.

ۇلتتىڭ گۇلدەنۋى جولىندا . ەرجۇرەك قۇرباندار شەجىرەسى

جىڭ يلۇڭ: حالىق ٴۇشىن ٴومىرىن ارناعان ادال قورعاۋشى

شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ گۋاڭجوۋدان بەرگەن حابارى (ليۋ شين، لي شياۋحۇي، لياۋ بينحۋا). جىڭ يلۇڭ، گۋاڭدۇڭنىڭ چاۋياڭنان، 1979 ـ جىلى 1 ـ ايدا دۇنيەگە كەلگەن، 1997 ـ جىلى 12 ـ ايدا اسكەري قوسىنعا قاتىناسقان، 1998 ـ جىلى 12 ـ ايدا پارتياعا مۇشە بولعان، بۇرىنعى قارۋلى ساقشى گۋاڭدۇڭ باس اترەتى گۋاڭجوۋ تارماق اترەتى 4 ـ ۇلكەن اترەتىنىڭ ورىنباسار ساياسي جەتەكشىسى. 2013 ـ جىلى 3 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى تۇستەن كەيىن جىڭ يلۇڭ سىرتقا شىعىپ سىرقاتتىن ەمدەتپەكشى بولىپ جۇجياڭ وزەنىنىڭ باتىس تۇسپا كەمەتۇراعىنان ٴوتىپ بارا جاتقاندا، سۋعا ٴتۇسىپ كەتكەن ادامدى قۇتقارۋ بارىسىندا قۇربان بولدى، وعان قارۋلى ساقشى ٴبولىمى "حالىق ٴۇشىن ٴومىرىن ارناعان ادال قورعاۋشى" داڭق اتاعىن بەردى، "مەملەكەتتىك ٴمورال ۇلگىسى" بولىپ باعالاندى.

"قاجىرلىلىقپەن كۇرەس جاساۋ ونىڭ تابيعاتى ەدى، ماقساتقا جەتپەي تىنبايتىن"، بۇل جاۋىنگەر سەرىكتەرىنىڭ جىڭ يلۇڭ جونىندەگى اسەرى. 1998 ـ جىلى 7 ـ ايدا ول تۇرعان جەردە ەرەكشە اۋىر تاسقىن اپاتى تۋىلادى. جوعارى ورىن ٴاسىلى ونى كۇزەتتە قالۋعا ورنالاستىرعان بولاتىن، ايتسەدە جىڭ يلۇڭ بەكەم حاتىن الىپ، تارماق اترەت باستىعىن ىزدەپ ىرىقتىلىقپەن ٴوتىنىش بەرىپ، تاسقىنعا قارسى اتتانۋدىڭ ٴبىرىنشى شەبىنە بارىپ تاس كوتەرىپ، قۇم دوربا ارقالاپ، سەل الىپ كەتكەن جەردى بىتەيدى. ٴبىر جولى ول اتويلاۋ قايىعىن ايداپ بۇقارانى كوشىرەدى، ٴبىر عيماراتتىڭ 3 ـ قاباتىنان باسپالداقپەن 60 جاستان اسقان ٴبىر قاريانى ارقالاپ شىعا بەرگەندە، عيمارات گۇر ەتىپ قۇلاپ تۇسەدى.

جەتەكشى بولعان كەزىندە جىڭ يلۇڭ اتاعى شىققان "جانسەبىل" ەدى. ورتا اترەتتىڭ بەت ـ بەينەسىن وزگەرتۋ ٴۇشىن، ول ۇنەمى تۇنىمەن ۇستەمە قىزمەت ىستەپ، ورتا اترەت قۇرىلىسى كەرەمەت وڭالادى، ٴبىراق ٴوزى اۋىر بەل ومىرتقاسى شوددىرايۋ ناۋقاسىنا شالدىعادى. شيپاگەر نەشە رەت وعان وپەراتسيا جاساتۋدى ايتادى، ول قىزمەتكە ىقپال جەتكىزبەۋ ٴۇشىن قالپىنا كەلتىرۋ ۋقالاۋىن جاساتىپ، ەمدەلۋدەن تارتىنشاقتاي بەرەدى. ەڭ سوڭىندا، كوپ جىلدار بويى كەنجە قالعان ورتا اترەت وزاتتاردىڭ قاتارىنا قوسىلادى.

2013 ـ جىلى 3 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى تۇستەن كەيىن ٴبىر ساياحاتشى گۋاڭجوۋ قالاسى جۇجياڭ وزەنى باتىس تۇسپا كەمەتۇراعىنىڭ گيدروفيلدىڭ تەكشەسىندە ابايسىزدان وزەنگە ٴتۇسىپ كەتەدى. سىرقاتىن ەمدەتپەك بولىپ وسى ارادان جولشىباي ٴوتىپ بارا جاتقان جىڭ يلۇڭ دەرەۋ ۋقيعا تۇلعان ورىنعا قاراي جۇگىرىپ، اسكەري كيىمى مەن شاقايىن شەشە سالا وزەنگە سەكىرىپ تۇسەدى.

گيدروفيلدىڭ تەكشەنىڭ توسپا ەرنەۋى سۋ بەتىنەن 2 مەتر بيىك ٴارى سۇيەنىش بولارلىق ەشتەڭە جوق بولعاندىقتان، جىڭ يلۇڭ مالتاۋدى بىلمەيتىن سۋعا ٴتۇسىپ كەتكەن ساياحاتشىنى ٴبىر قولىمەن ۇستاپ، ەندى ٴبىر قولىمەن اعىنعا قارسى جاقىن ماڭداعى قالقىما زاتتارعا قاراي بار كۇشىمەن جۇزەدى. كەنەت، ٴبىر سۇراپىل تولقىن ەكەۋىن ٴبولىپ جىبەرەدى، جىڭ يلۇڭ جالعىز قۇتقارۋ دوڭگەلەگىن ساياحاتشىعا بەرىپ، ٴوزى سۇراپىل تاسقىنعا شوگىپ كەتەدى. 3 ـ ايدىڭ 4 ـ كۇنى كەشكى ساعات 8دەن 50 مينۋتتا جىڭ يلۇڭنىڭ مۇردەسى ٴسۇزىپ الىنادى، 34 جاستاعى جاس عۇمىر كوكتەمدە بۇرقانىپ تاسىپ جاتقان جۇجياڭ وزەنىندە قالا بەرەدى.

قاھارمانداردا ۇزاق ساپار بولمايدى، قۇربان بەرۋ عانا ماڭگىلىك عۇمىر. ٴار رەتكى چيڭمىڭدە جانە جىڭ يلۇڭ قۇرباندى ەسكە الۋ كۇنىندە ادامدار جۇجياڭ وزەنى جاعالاۋىنا كەلىپ قاھارماندى ساعىنا ەسكە الادى. جىڭ يلۇڭنىڭ قاھارماندىق ىزگى ىستەرى قارۋلى ساقشى گۋاڭدۇڭ باس اترەتىندەگى كوماندير ـ جاۋىنگەرلەردى اسەرلەندىردى، "جىڭ يلۇڭ" الدەقاشان ٴبىر رۋحاني نىشانعا اينالىپ، كوماندير ـ جاۋىنگەرلەردىڭ كوڭىل تۇكپىرىندە ۇيالاپ قالدى. تۇرعان جەرلەرى تاسقىن سياقتى توساتتان پايدا بولاتىن اپاتتارعا ۇشىراعاندا، باس اترەت "جىڭ يلۇڭ ەكپىندىلەر اترەتىن" ۇيىمداستىرىپ، سول جەردەگى بۇقارامەن بىرگە شۇعىل اپاتتان قۇتقارۋ جۇرگىزەدى. تاسقىننان كەيىن، "جىڭ يلۇڭ حالىقتى ٴسۇيۋ قىزمەت وتەۋ اترەتى" اپاتقا ۇشىراعان بۇقارانىڭ ۇيىنە حال سۇراۋ بۇيىمدارىن بەرىپ، ولاردىڭ ٴىس جۇزىندىك قيىنشىلىعىن شەشۋگە كومەكتەسەدى.

ٴداۋىر ۇزدىكسىز دامۋدا، دەسەدە كوماندير ـ جاۋىنگەرلەردىڭ كوڭىل تۇكپىرىنە ۇيالاعان "جىڭ يلۇڭ رۋحى" جالعاسىپ، تىنباي جوڭكىلە اعىپ جاتىر.

لان حۇي: بۇقارانى ٴاردايىم كوكەيىندە ساقتادى

شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ چىڭدۋدان بەرگەن حابارى (ٴتىلشى ۋ شاۋيڭ). حاۋىپسىزدىك پەن قاتىناسقا جاۋاپتى بولىپ ورىنباسار اكىمدىك مىندەت وتەگەن 3 جىلدا، اۋتوكولىكپەن كۇننە 200 نەشە كيلومەتر جول باستى، اۋتوكولىگىندە اسكەري ىشىك، جاڭبىرلىق بۇيىم، جول ازىق ىلعي دايىن تۇردى، سىرقاتتانىپ شيپاحاناعا جاتىپ وپەراتسيا جاساتقان كۇندە دە قىزمەتتىن قايىرىپ قويعان جوق، ٴومىرىنىڭ سوڭعى ساتىندە دە قاتىناس قۇرىلىسى جانە تاسقىننان ساقتانۋ ورنىندا قايىراتتانا كۇرەس جاسادى — ول لان حۇي، قاراپايىم جان ٴارى ٴاردايىم حالىقتى كوڭىلىندە ساقتاعان نەگىزگى ساتى كادرى.

لان حۇيدىڭ سۋرەتى.

□ سۋرەتتى شينحۋا اگەنتتىگى تاراتقان

لان حۇي سىچۋان ولكەسى ميانياڭ قالاسى بەيچۋان چياڭزۋ اۋتونوميالى اۋدانى چۇيشان قالاشىعىنداعى قاراپايىم حۇيزۋ وتباسىندا دۇنيەگە كەلگەن، 1992 ـ جىلى 10 ـ ايدا جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنا مۇشە بولعان. بۇرىن بەيچۋان اۋداندىق جاستار وداعى كوميتەتىنىڭ ورىنباسار شۋجيى، توڭكوۋ قالاشىق پارتكومىنىڭ ورىنباسار شۋجيى، قالاشىق باستىعى، پارتكومىنىڭ شۋجيى، اۋداندىق ۇكىمەت كەڭسەسىنىڭ مەڭگەرۋشىسى، اۋداننىڭ ورىنباسار اكىمى سياقتى مىندەتتەردى وتەگەن.

2013 ـ جىلى 5 ـ ايدىڭ 23 ـ كۇنى لان حۇي اۋىل ـ قالاشىق جولدارى مەن حاۋىپسىز ٴوندىرىس جۇرگىزۋدى تەكسەرگەندە، باقىتقا قارسى، جاردان قۇلاپ، نەبارى 48 جاسىندا قىزمەت ۇستىندە قايتىس بولدى. 5 ـ ايدىڭ 25 ـ كۇنى تۇستەن بۇرىن بەيچۋاندا سەبەزگىلەپ جاڭبىر جاۋىپ تۇردى، مىڭنان استام كادر مەن بۇقارا وزدىكتەرىنەن جەرلەۋ مەكەمەسىنە ۇلگىرىپ كەلىپ، ونى سوڭعى ساپارعا اتتاندىرىپ سالدى.

قىزمەتكە قاتىناسقاننان بەرى، لان حۇي باستان ـ اياق پارتيا مەن حالىق ٴىسىن جۇرەگىندە ەڭ جوعارى ورىنعا قويدى، ول قاشاندا "ساقادايساي تۇرۋ" قىزمەت كۇيىن ساقتادى، دەنساۋلىعىنان ايرىلۋعا پەيىل بولسا دا قىزمەتتى اقساتپادى. ۋىنچۋانداعى ەرەكشە اۋىر جەر سىلكىنىسىنە قارسى اتتانعاندا، ول جەر سىلكىنىسىنە قارسى اتتانىپ، اپاتتان قۇتقارۋدىڭ الدىڭعى شەبىنەن تابىلادى، اپاتقا ۇشىراعان 3 تۇسىن ىزدەۋمەن ساناسپاي، "تىرشىلىك جولىن" شاپشاڭ اشۋعا ٴبىر ـ بىرلەپ ۇيىمداستىردى؛ اپاتتان كەيىنگى قايتا قۇرۋدا ول ەرلىكپەن قاتىناس ـ تاسىمال، حاۋىپسىز ٴوندىرىس جۇرگىزۋ سياقتى ەڭ اۋىر، ەڭ جاپالى قىزمەت مىندەتىن ارقالاپ، بۇقارانىڭ "الاڭسىز جولمەن" جۇرۋىنە كەپىلدىك ەتىپ، بەيچۋاندا 3 جىل بويى ەلەۋلى حاۋىپسىزدىك شىرعالاڭنىڭ تۋىلماۋىن جۇزەگە اسىردى.

لان حۇيدىڭ قىزمەتتەسى چىن گوشيڭ بىلاي دەدى: قىزمەتتەن قولى بوساماعاندىقتان لان حۇي كەي كەزدەرى كۇننە 2 — 3 ساعات عانا ۇيىقتاپ ٴجۇردى، شارشاعاندا، ۇيقى قىسقاندا اۋتوكولىكتە جانتايا كەتەدى. بويىنىڭ بيىكتىگى 1.72 مەتر بولعانىمەن، دەنە سالماعى 60 كيلوگرامعا جەتپەيدى، گەمورويعا، كوتەن ىشەك جىلانكوزىنە شالدىعۋمەن بىرگە، اسقازان اۋرۋى، باۋىر اۋرۋى دا وتە سالماقتى.

"ادام قارا باسىنىڭ عانا قامىن كۇيتتەي بەرمەي، وزگەلەردىڭ قامىن كوبىرەك جەۋ كەرەك". مىنە بۇل لان حۇيدىڭ مۇراتى، ونى مەيلى جاي ادام بولۋ تۇرعىسىنان بولسىن، الدە باستىق بولۋ تۇرعىسىنان بولسىن، ۇستانا ٴبىلدى. ول ۇنەمى بۇقارانىڭ ٴىسىن ماڭىزدى ٴىس رەتىندە قاراپ، بار ىنتاسىمەن كوڭىل ٴبولدى، بەرىلە ىستەدى، جۇرت لان حۇيدى قىسقى كۇنگى مازداعان وتقا ۇقسايدى، قاي جەرگە بارسا، سول جەردى جىلىتادى دەستى. تالاي جىلدان بەرى لان حۇي باستان ـ اياق بۇقارانى تۋىسىنداي كورىپ كەلدى، بەيچۋاندا ٴبىرتالاي بۇقارا لان حۇيدىڭ قول تەلەفون ٴنومىرىن جاقسى بىلەدى، بۇقارا تەلەفون شالسا بولدى، ول كوكەيىندە ساقتادى، ىلگەرىندى ـ كەيىندى تۇرمىسىندا قيىنشىلىعى بار 200دەي بۇقاراعا كومەكتەستى.

لان حۇي ارامىزدان كەتتى، ول ٴومىر بويى تۋعان جەرىنىڭ تاۋ ـ وزەندەرىن تۇگەل ارالادى، بۇقارانىڭ كوڭىل تۇكپىرىنەن دە تەرەڭ ورىن الدى. باينى اۋىلىنداعى تيەسو كوپىرى وسى ۇزدىك پەداگوگيكا وقۋشىسىنىڭ شالعاي وڭىرگە ساباق وتۋگە ەركىنتى بولىپ كەلگەن ساپارىن ەشقاشان ۇمىتپايدى؛ لەيگۋ ورتا مەكتەبىنىڭ قىسقا سيراقتى پارتالارى وسى جاس وقىتۋشىنىڭ ٴتۇن ورتاسىنا دەيىن تاپسىرما تەكسەرىپ قالجىراعانىن ەشقاشان ۇمىتپايدى؛ اۋداندىق جاستار وداعى كوميتەتىنىڭ كەڭسەسى وسى ىنتالى وداق كادرىنىڭ ٴۇمىت باستاۋىش مەكتەبىن قۇرۋ ٴۇشىن مىڭنان استام تەلەفون شالعانىن ەشقاشان ۇمىتپايدى...

قاھارمان دۇنيەدەن وتكەنىمەن، رۋحى ماڭگى ساقتالادى. لان حۇي جۇمىس ۇستىندە قايتىس بولعانىنان كەيىن، وعان "مەملەكەتتىك ۇزدىك كوممۋنيستىك پارتيا مۇشەسى"، "بۇكىل ەل حالقى رازى بولعان ۇكىمەت قىزمەتكەرى"، "مەملەكەتتىك 1 ـ مامىر ەڭبەك مەدالى" سياقتى داڭق اتاقتارى تولىقتاپ بەرىلدى. بەيچۋان اۋدانى بۇكىل اۋداندىعى پارتيالى كادرلاردى لان حۇي جولداستى ۇلگى ەتىپ، "لان حۇيدان ۇيرەنىپ، ارەكەتتە ايگىلەپ، بۇقارانىڭ جان اشىرى بولۋ" سياقتى قيمىلداردى ورىستەتىپ، لان حۇي كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋ قورىن قۇرىپ، قيىنشىلىعى بار پارتيا مۇشەلەرى مەن قىستاق (الەۋمەتتىك اۋماق) كادرلارىنا كومەكتەسۋگە دارىپتەدى.